

Sprawozdanie

Komisji administracyjnej o wniosku posła Pilata w przedmiocie reformy ustawy o swojszczyźnie.

Wysoki Sejmie!

„W skutek wezwania c. k. Rządu o objawienie opinii w przedmiocie zamierzonej zmiany ustawy o swojszczyźnie uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 17. Października 1881 r. że „należałoby koniecznie przyjąć znowu do ustawy o swojszczyźnie zasadę, że także nieprzerwane 10-letnie dobrowolne zamieszkanie w pewnej gminie, nadaje prawo przynależności do tej gminy, jeżeli zamieszkujący nie stał się w tym czasie ciężarem dobroczynności publicznej.“

Zmiana wskazana w powyższej uchwale Sejmowej dotyczy najdonioślejszych postanowień ustawy o swojszczyźnie, bo postanowień o nabyciu prawa swojszczyzny, które wprost oddziałują na obowiązek zaopatrywania ubogich. Zmiana ta jest w wysokim stopniu pożądaną albowiem obecnie gdy służące komuś prawo swojszczyzny nie ulega zmianie przez najdłuższy nawet pobyt lub zamieszkanie w innej gminie, obowiązana jest gmina zaopatrywać ubogich, którzy oddawna w niej nie mieszkają, albo nawet nigdy w niej nie przebywali, a to na podstawie że ich rodzice lub ewentualnie dalsi przodkowie używają w niej prawa swojszczyzny, obowiązana jest zatem gmina do zaopatrywania osób, które w usprawiedliwiającym nałożeniu takiego ciężaru związku ekonomicznym z gminą obecnie wcale nie zostają albo nawet nigdy nie zostawały. Wskazana przez Wysoki Sejm zmiana ustawy o swojszczyźnie jest dalej wielce pożądaną także dla tego, że skoro obecnie możliwość samoistnego nabycia swojszczyzny w innej gminie ogranicza się do wypadków przyjęcia do gminy lub dostąpienia w niej publicznego urzędu, dochodzenie, w jakiej gminie służy komuś prawo swojszczyzny — jest w wysokim stopniu utrudnionem i przewleka się bardzo długo, obarcza władze korespondencyą i sprowadza nieraz dłuższe przytrzymywanie pod zamknięciem osób, których przynależność ma być sprawdzoną. Bardzo często (a w każdym razie coraz częściej w miarę jak się oddalamy od czasu, w którym obowiązywały dawniejsze ustawy dopuszczające nabycie swojszczyzny przez dłuższe zamieszkanie) zdarza się, że dochodzenie nie jest w stanie wyjaśnić, gdzie pewna osoba ma prawo swojszczyzny według ustawy obecnej, wskutek czego w myśl §. 19. tejże ustawy osoba ta uznana zostanie za tułacza (Heimatslos) i prowizorycznie przydzieloną do pewnej gminy na podstawie okoliczności przypadkowych jak pobyt w chwili odstawienia do wojska, w chwili przydybania i t. p., co zostaje w zupełnej sprzeczności z wyznawaną zresztą przez ustawę zasadą niezmienniania ile możności raz nabytego prawa swojszczyzny.

Wykazana tu w krótkości niestosowność dzisiejszych postanowień o nabyciu prawa swojszczyzny, pociąga za sobą dalsze niekorzystne konsekwencje.

W skutek tak bardzo ograniczonej możności zmiany nabytego raz prawa swojszczyzny ludność, która jak wiadomo powszechnie i jak dowodzi porównanie spisów ludności napływa ze wsi do miast dla zarobku i stale tam zostaje przez całe życie, w razie zubożenia musi być zaopatrywaną przez gminy wiejskie, które z tego powodu znaczne i nieraz możność ich przechodzące ponoszą ciężary.

Skutkiem tych samych postanowień ograniczających do minimum możność zmiany nabytego prawa swojszczyzny są dalej wielkie rozmiary jakie przybiera odsyłanie ubogich potrzebujących zaopatrzenia z miejsca zamieszkania lub pobytu do gminy, w której służy im prawo swojszczyzny. Koszta takiego odsyłania, które odbywa się najczęściej pod strażą (szupasowanie) wzrastają z każdym rokiem i obciążają znacznie tak fundusz krajowy jak i gminy, zwłaszcza będące stacyami szupasowemi, a wydatek ten jest najczęściej bezskutecznym, gdyż osoby odesłane nie mogąc znaleźć utrzymania w gminie, w której bardzo często są zupełnie obcemi, opuszczają ją i dają powód do ponownych odstawień.

W końcu zauważyć należy, że przepisy szczegółowe o opiece nad ubogimi, i poświęcone tej opiece urządzenia jak domy przytułku i domy robocze wtenczas tylko mogą odpowiadać potrzebom i stosunkom kraju, jeżeli ich podstawa i punkt wyjścia, to jest postanowienia o swojszczyźnie, będą racjonalne i odpowiednie.

Niestosowność postanowień o nabyciu prawa swojszczyzny wstrzymuje odpowiednie uprządkowanie tego ważnego działu administracji.

Komisya sądzi, że powyższe uwagi w zupełności wystarczyć powinny, aby zmianę tej ustawy w myśl zeszłorocznej uchwały Wysokiego Sejmu uznać za pożądaną i pilnie potrzebną, a gdy od czasu powzięcia owej uchwały sprawa ta o ile wiadomo wcale nie postąpiła, Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby przyspieszyć ile możności zmianę ustawy o swojszczyźnie z 3. Grudnia 1863. w kierunku wskazanym uchwałą sejmową z dnia 17. Października 1882. r.

Lwów 3. Października 1882.

Przewodniczący:
Grocholski.

Sprawozdawca:
Pilat.